

Son Yeniliklər
Yanvar 2015

IPSAS 38

İctimai sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı™

Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması

IPSASB

International Public
Sector Accounting
Standards Board®

**İSMUBS 38 - DİGƏR TƏŞKİLATLARDA İŞTİRAK PAYLARI İLƏ
BAĞLI MƏLUMATLARIN AÇIQLANMASI**

MÜNDƏRİCAT

Madde	
Standartın məqsədi	1
Standartın tətbiqi sahəsi	2–6
Əsas anlayışlar.....	7–8
İcrası məcburi olan razılaşma.....	8
Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması.....	9–11
Əhəmiyyətli mülahizə və fərziyyələr.....	12–14
İnvestisiya təşkilatı statusu.....	15–16
Birgə nəzarət edilən təşkilatlarda iştirak payları.....	17–26
Nəzarət iştirak payı olmayan təşkilatın iqtisadi təşkilatın fəaliyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti üzərində olan iştirak payı.....	19
Əsas məhdudiyətlərin mahiyyəti və dərəcəsi.....	20
Konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda olan iştirak payları ilə əlaqədar risklərin mahiyyəti.....	21–24
Nəzarət edən təşkilatın nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən sahibkarlıq paylarının dəyişməsinin nəticələri.....	25
Hesabat dövründə nəzarət edilən təşkilat üzərində nəzarətin itirilməsinin nəticələri.....	26
Konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatlar (investisiya təşkilatları).....	27–34
Birgə təşkilatlarda və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdəki iştirak payları.....	35–39
Təşkilatın birgə razılaşmalarda və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdəki iştirak payının xarakteri, dərəcəsi və maliyyə təsirləri	36–38

Təşkilatın birgə təşkilatlardakı və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdəki iştirak payı ilə bağlı olan risklər.....	39
Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda iştirak payları.....	40–48
İştirak paylarının xarakteri.....	43–45
Risklərin xarakteri.....	46–48
Kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak payları.....	49–50
Silinmə məqsədilə əldə edilən nəzarət iştirak payları.....	51–57
Keçid müddəaları.....	58–60
Qüvvəyə minmə tarixi.....	61–62
Əlavə A: Standartın tətbiqi üzrə tövsiyələr	
Əlavə B: Digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına əlavə və dəyişikliklər	
Nəticələr üçün əsas	
“Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması” adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə	

İctimai sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı - Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması 1-62 bəndlərində göstərilmişdir. Bütün bəndlər bərabər səlahiyyətə malikdir. İSMUBS 38 özünün məqsədi, Nəticələrin əsası və İctimai sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına müqəddimə kontekstində oxunmalıdır. İSMUBS 3 - “Uçot siyasəti, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər” aydın təlimatların yoxluğunda mühasibat uçotu siyasətlərinin seçilməsi və tətbiq edilməsi üçün baza təmin edir.

Məqsədi

1. Standartın məqsədi təşkilatdan onun maliyyə hesabatlarındakı aşağıda qeyd edilən məsələləri qiymətləndirməyə imkan verən məlumatların açıqlanmasını tələb etməkdir:
 - (a) Birgə təşkilatlarda, konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatlarda, birgə razılaşmalar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdə və konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak paylarının xarakteri və onlarla bağlı olan risklər; və
 - (b) Bu iştirak paylarının təşkilatın maliyyə vəziyyətinə, mənfəət və zərərinə, və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri.

Standartın tətbiq sahəsi

2. **Mühasibat uçotunun hesablama metodundan istifadə etməklə maliyyə hesabatlarını hazırlayan təşkilatlar bu Standartı tətbiq etməklə birgə təşkilatlarda, konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatlarda, birgə razılaşmalarda və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdə və konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda olan iştirak paylarını açıqlamalıdır.**
3. **Bu Standart aşağıdakılardan hər hansı birində iştirak payı olan təşkilatlar tərəfindən tətbiq edilməlidir:**
 - (a) **Nəzarət edilən təşkilatlar;**
 - (b) **Birgə razılaşmalar (məsələn, birgə əməliyyatlar və ya birgə fəaliyyətlər);**
 - (c) **Asılı təsərrüfat cəmiyyətlər; və ya**
 - (d) **Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlar.**
4. **Bu Standart aşağıdakılara şamil edilmir:**
 - (a) ***İşçilərin mükafatlandırılması* adlı İctimai Sektor üçün 25 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiq edildiyi əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı mükafatlandırmalar və ya digər uzun müddətli mükafatlandırmalar.**
 - (b) **Fərdi maliyyə hesabatları adlı İctimai Sektor üçün 25 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiq edildiyi təşkilatın fərdi maliyyə hesabatları. Lakin:**

- (i) Əgər təşkilatın konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda iştirak payı varsa və özünün maliyyə hesabatları yalnız fərdi maliyyə hesabatlarından ibarətdirsə bu standartın 40-48-ci maddələrinin tələbləri fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə edilməlidir.
- (ii) Bütün nəzarət edilən təşkilatlarda İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 56-cı maddəsinə uyğun olaraq mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər metodu ilə ölçərək maliyyə hesabatlarını hazırlayan investisiya təşkilatı bu Standartın investisiya təşkilatları üçün tələb olunan açıqlamalarını təqdim etməlidir.

(c) Birgə razılaşma və ya strukturlaşdırılmış təşkilatda iştirak payının əhəmiyyətli təsiri mövcud olmadığı halda birgə razılaşmada iştirak payı olan, lakin, birgə nəzarətə malik olmayan, təşkilat.

(d) Maliyyə alətləri: Tanınma və qiymətləndirmə adlı İctimai Sektor üçün 29 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiq edildiyi təşkilatda iştirak payı. Lakin, təşkilat bu Standartı aşağıdakı hallarda tətbiq etməlidir:

- (i) İştirak payı Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdə və birgə fəaliyyətlərdə investisiyalar adlı İctimai Sektor üçün 36 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyər metodu ilə ölçülən hər hansı bir asılı təsərrüfat cəmiyyət və ya birgə fəaliyyətdə olarsa; və ya

- (ii) İştirak payı konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatdırsa.

5. Bu Standart Dövlət Kommersiya Təşkilatları istisna olmaqla bütün digər ictimai sektor təşkilatlarına tətbiq edilir.

6. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası tərəfindən buraxılan İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları üçün Ön Söz izah edir ki, Dövlət Kommersiya Təşkilatları Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartları Şurası tərəfindən hazırlanan Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartlarını tətbiq edir. Dövlət Kommersiya Təşkilatları *Maliyyə hesabatlarının təqdimatı* adlı İctimai Sektor üçün 1 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edilmişdir.

Əsas anlayışlar

7. Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənalara ifadə edir:

İcrası məcburi olan razılaşma: (bu standartın məqsədi üçün), müqavilə razılaşma tərəflər üzərində müqavilə formasında məcburi hüquq və öhdəliklər yaradan razılaşmadır. Bura müqavilələrdən yaranan və digər qanuni hüquqlar aiddir.

Digər təşkilatda iştirak payı: (bu standartın məqsədi üçün), müqavilə razılaşma əsasında və ya digər bir vasitə ilə təşkilatı digər təşkilatın fəaliyyət nəticələrindən əldə edilən faydaların dəyişkənliyinə məruz qoyan iştirakdır. Digər təşkilatda iştirak payı, qeyd edilən, lakin bunlarla məhdudlaşmayan vasitələrlə təsdiqlənə bilər: kapital və borc qiymətli kağızlarına malik olmaq və ya digər iştirak, məsələn, maliyyələşdirmənin təmin edilməsi, likvidlik dəstəyi, kredit qabiliyyətinin yaxşılaşdırılması və zəmanət. Bura təşkilatın digər təşkilat üzərində nəzarət, birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli təsir imkanı verən vasitələr aiddir. Təşkilatın digər təşkilat ilə sadəcə ənənəvi donor/donor alan təşkilat və ya müştəri/təchizatçı münasibətində olmasına görə mütləq şəkildə iştirak payının olması anlamına gəlmir.

Maddə TN7-TN9 digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı daha ətraflı məlumat verir.

Konsolidasiya edilmiş Maliyyə Hesabatları adlı İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının TN57-TN59 maddələrində faydaların dəyişkənliyi izah edilir.

Strukturlaşdırılmış təşkilatdan əldə edilən gəlir, (bu standartın məqsədi üçün), təkrarlanan və ya təkrarlanmayam rüsumlar, faiz gəlirləri, dividendlər və ya oxşar ödənişlər, strukturlaşdırılmış təşkilatlarda olan iştirak paylarının yenidən qiymətləndirilməsi və ya tanınmanın dayandırılmasından yaranan mənfəət və zərər, və strukturlaşdırılmış təşkilata aktiv və öhdəliklərin ötürülməsindən yaranan mənfəət və zərəri özündə daxil edir.

Strukturlaşdırılmış təşkilat:

- (a) Təşkilat üzərində kimin nəzarətə malik olduğunu müəyyənləşdirmək üçün inzibati razılaşmaların və ya qanunvericiliyin dominant faktor olduğu hallarda təşkilat üzərində nəzarətin müəyyənləşdirilməsi üçün inzibati razılaşmaların və ya qanunvericiliyin dominant faktor olmaması (məsələn, təşkilat üzərində nəzarətin müqavilə razılaşmalar vasitəsilə müəyyənləşdirildiyi və təşkilatın fəaliyyətinin müqavilə razılaşmalar vasitəsilə idarə edildiyi təşkilatlar) üçün formalaşdırılan təşkilatlar; və ya
- (b) Səsvermə və ya oxşar hüquqların təşkilat üzərində nəzarətin kimə aid olduğunu müəyyənləşdirmək üçün dominant faktor olduğu hallarda və ya təşkilatlarda nəzarətin müəyyənləşdirilməsi üçün səsvermə hüquqlarının və ya oxşar hüquqların dominant faktor olmaması (məsələn, səsvermə hüquqları yalnız inzibati tapşırıqlarla bağlı olan və müvafiq fəaliyyətlərin müqavilə razılaşmalar vasitəsilə həyata keçirildiyi təşkilat) üçün formalaşdırılan təşkilat.

Maddə TN20–TN23 strukturlaşdırılmış təşkilatlarla bağlı daha ətraflı məlumat verir.

Digər İSMUBS-larda müəyyən olunan terminlər hazırki standartda həmin standartlardakı kimi eyni mənə ilə işlənmişdir və ayrıca dərc olunan *Terminlərin İzahlı Lüğətində* təkrar verilmişdir. İSMUBS 34 “Fərdi maliyyə hesabatları”, İSMUBS 35 “Birləşdirilmiş (konsolidə

edilmiş) maliyyə hesabatları” və İSMUBS 36 “Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə və birgə müəssisələrə investisiyalar” standartlarında aşağıdakı terminlər istifadə olunmuşdur: asılı təsərrüfat cəmiyyəti, nəzarət, nəzarət edilən müəssisə, nəzarət edən müəssisə, iqtisadi qurum, iştirak payı metodu, investisiya təşkilatı, birgə nəzarət, birgə əməliyyat, birgə müəssisə iştirakçısı və əhəmiyyətli təsir.

İcbari razılaşma

8. İcbari razılaşmalar, sahibkarlar arasında müqavilələr və ya sahibkarlar arasında müzakirələrin protokolu kimi bir neçə üsulla təsdiq edilə bilər. Bəzi hallarda müqavilə razılaşmalar səlahiyyət verən qanunvericilik aktları, birgə təşkilatın nizamnamələri və ya digər təsis sənədləri formasında tərtib edilir.

Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması

9. 1-ci maddənin məqsədinə nail olmaq üçün təşkilat aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:
- (a) Aşağıdakıları müəyyənləşdirən zaman istifadə olunan əhəmiyyətli mülahizə və fərziyyələr:
- (i) Digər təşkilatda və ya razılaşmada onun iştirak payının xarakteri;
 - (ii) İştirak payının mövcud olduğu birgə razılaşmanın növü (maddə 12–14); və
 - (iii) Uyğun olduğu halda, təşkilatın investisiya təşkilatı anlayışının tərifinə uyğun olub olmaması (maddə 15); və
- (b) Aşağıdakı hallarda iştirak payları ilə bağlı məlumat:
- (i) Nəzarət edilən təşkilatların (maddə 17–26);
 - (ii) Birgə razılaşmalar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlər (maddə 35–39);
 - (iii) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlar (maddə 40–48);
 - (iv) Kəmiyyət göstəricisi ilə ifadə edilə bilinməyən sahiblik iştirak payları (maddə 49 50); və
 - (v) Silinmə məqsədilə əldə edilən birgə iştirak payları (maddə 51–57).
10. Bu standartda tələb olunan açıqlamalar digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat

Uçotu Standartları tərəfindən tələb olunan açıqlamalarla birlikdə 1-ci maddənin məqsədini qarşılırsa, o halda təşkilat bu məqsədə nail olmaq üçün lazım olan digər əlavə məlumatları da açıqlamalıdır.

11. Təşkilat 1-ci maddənin açıqlama tələblərini qarşılamaq üçün lazım olan detallıq səviyyəsini və bu standartın hər bir tələbinin nə dərəcədə vurğulanmasını nəzərə almalıdır. Təşkilat lazımlı məlumatın itməməsi üçün və ya böyük həcmdə əhəmiyyətli olmayan detalların daxil edilməməsi üçün açıqlamaların ümumiləşdirilməsi və ayrılmasına və həmçinin müxtəlif xarakterli məlumatların ümumiləşdirilməməsi üçün lazımı addımları atmalıdır (maddə TN2-TN6-a baxın)

Əhəmiyyətli mülahizələr və fərziyyələr

12. Təşkilat aşağıdakıları müəyyənləşdirmək üçün istifadə edilən metodologiyayı açıqlamalıdır:
 - (a) İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 18 və 20-ci maddələrində təsvir edildiyi kimi digər təşkilatda nəzarət payının olması;
 - (b) Digər təşkilat üzərində birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli təsirinin olması; və
 - (c) Razılaşma ayrıca vasitə ilə strukturlaşdırıldığı halda birgə razılaşmanın növü (birgə əməliyyat və ya birgə fəaliyyət).
13. 12-ci maddədə tələb olunan açıqlama tələbləri ya maliyyə hesabatlarında ya da maliyyə hesabatlarından çarpaz istinad edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlər çərçivəsində və eyni vaxtda açıq olan digər hesabatlarda öz əksini tapmalıdır. Çarpaz istinadla daxil edilmiş məlumatlar olmadan maliyyə hesabatları tam deyil. Bu kimi çarpaz istinadlar bir sıra qanuni məhdudiyyətlərə məruz qala bilər.
14. 12-ci maddənin tələblərinə əməl etmək üçün aşağıdakıları müəyyənləşdirən zaman nəzərə alınan amillər açıqlanmalıdır:
 - (a) Təşkilat hər hansı bir təşkilata (və ya eyni kateqoriyalı bir neçə təşkilata) nəzarət edir, lakin digər təşkilatda iştirak payı kapital və ya borc qiymətli kağızlarına malik olmaqla təsdiq olunmur;
 - (b) Təşkilat digər təşkilatında yarıdan çox səsvermə hüququna malik olmasına baxmayaraq digər təşkilata (və ya təşkilatlar kateqoriyasına) nəzarət etmir;
 - (c) Təşkilat digər təşkilatın (və ya təşkilatlar kateqoriyasının) yarıdan az səsvermə hüququna malik olmasına baxmayaraq həmin təşkilata nəzarət edir;

- (d) Təşkilat TNentlik və ya prinsiplidir (İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının TN60–TN74 maddələrinə baxın);
- (e) Təşkilat digər təşkilatda səsvermə hüququnun 20%-dən çoxuna malik olmasına baxmayaraq onun təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri yoxdur; və
- (f) Təşkilat digər təşkilatda səsvermə hüququnun 20% azına malik olmasına baxmayaraq onun təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri vardır.

İnvestisiya təşkilatı statusu

- 15. Nəzarət edən təşkilat İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq investisiya təşkilatı hesab olunarsa, investisiya təşkilatı özünün investisiya təşkilatı olmasını müəyyənləşdirərkən istifadə etdiyi əhəmiyyətli mülahizələr və fərziyyələrlə bağlı məlumatları açıqlamalıdır. İnvestisiya təşkilatı İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 61-ci maddəsində göstərilən bütün xarakteristikalara malikdirsə, o halda açıqlama vermək tələb olunmur.
- 16. Təşkilat investisiya təşkilatına çevrilərkən və ya investisiya təşkilatı olması dayandırılırsa investisiya təşkilatı statusunun dəyişməsi və dəyişməyə olan səbəbləri açıqlamalıdır. Bundan başqa, investisiya təşkilatına çevrilən təşkilat dəyişmənin onun təqdim edilən dövr üçün maliyyə hesabatlarına aşağıdakı təsirlərini açıqlamalıdır:
 - (a) Konsolidasiya edilməsi dayandırılan nəzarət edilən təşkilatların statusun dəyişməsi gününə olan ədalətli dəyəri;
 - (b) İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 63-cü maddəsinə uyğun olaraq hesablanmış cəmi mənfəət və zərər (əgər varsa); və
 - (c) Mənfəət və ya zərərin tanındığı mənfəət və ya zərər elementləri (ayrıca təqdim edilməyibsə).

Nəzarət edilən təşkilatlarda iştirak payı

- 17. Təşkilat özünün maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə aşağıdakıları etməyə imkan verən məlumatların açıqlanmasını təmin etməlidir:
 - (a) Aşağıdakıları anlamağa:
 - (i) İqtisadi təşkilatın quruluşunu (tərkibini); və

- (ii) Qeyri-nəzarət iştirak paylarının iqtisadi təşkilatın fəaliyyət və nağd pul axınlarında olan iştirak payı (maddə 19); və

(b) Aşağıdakıları qiymətləndirməyə:

- (i) İqtisadi təşkilatın aktivlərinə çıxış əldə etmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin onun öhdəliklərini qarşılamaq bacarığına olan əhəmiyyətli məhdudiyyətlərin xarakteri və dərəcəsi (maddə 20);
- (ii) Konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payları ilə bağlı olan risklərin xarakteri və onlara olan dəyişikliklər (maddə 21–24);
- (iii) Nəzarət edilən təşkilatda nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən sahiblik iştirak paylarındakı dəyişikliklərin nəticələri (maddə 25); və
- (iv) Hesabat dövründə nəzarət edilən təşkilat üzərində nəzarətin itirilməsinin nəticələri (maddə 26).

18. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatları konsolidasiya edilmiş maliyyə heabatlarından fərqli dövrə və ya tarixədirsə (İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 46-cı maddəsinə baxın) təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının hesabatlıq üçün son tarixi; və
- (b) Fərqli vaxt və ya dövrdən istifadənin səbəbləri.

Qeyri-nəzarət iştirak paylarının iqtisadi təşkilatın fəaliyyət və nağd pul axınında olan iştirak payı

19. Təşkilat hesabat təqdim edən təşkilat üçün əhəmiyyətli olan qeyri-nəzarət iştirak paylarını nəzarət etdiyi hər bir təşkilat üçün aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Nəzarət edilən təşkilatın adı;
- (b) Nəzarət edilən təşkilatın baş ofisinin yerləşdiyi yer, hüquqi forması və fəaliyyət göstərdiyi yurisdiksiya;
- (c) Qeyri-nəzarət sahiblik iştirak paylarının nisbəti;
- (d) Qeyri-nəzarət iştirak paylarının malik olduqları səsvermə hüquqlarının nisbəti (sahiblik

iştirak paylarının nisbətindən fərqlidirsə);

- (e) Hesabatlıq dövründə nəzarət edilən təşkilatın qeyri-nəzarət iştirak paylarına bölüşdürülən mənfəət və ya zərər;**
- (f) Nəzarət edilən təşkilatın hesabatlıq dövrünün sonuna toplanan qeyri-nəzarət iştirak payları; və**
- (g) Nəzarət edilən təşkilat haqqında icmal maliyyə məlumatı (maddə TN10-a baxın).**

Əhəmiyyətli məhdudiyyətlərin xarakteri və dərəcəsi

20. Təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) İcrası məcburi olan razılaşmalarda (qanunla müəyyən edilmiş, müqavilədən irəli gələn və ya tənzimləyici məhdudiyyətlər) onun iqtisadi təşkilatın aktivlərinə çıxış əldə etmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin iqtisadi təşkilatın öhdəliklərini qarşılamaq kimi aşağıdakı əhəmiyyətli məhdudiyyətlər:**
 - (i) Nəzarət edən təşkilatın və ya onun nəzarətdə olan təşkilatların pul vəsaitləri və ya digər aktivlərinin iqtisadi təşkilat daxilində digər təşkilatlara köçürülməsinə məhdudiyyətlər.**
 - (ii) İqtisadi təşkilat daxilində dividendlərin və digər kapital bölüşdürmələrinin digər təşkilatlara (və ya digər təşkilatlardan) ödənilməsinə və ya kreditlərin, ilkin ödənişlərin ödənilməsinə məhdudiyyətlər yaradan zəmanət və ya digər tələblər.**
- (b) İqtisadi təşkilatın aktivlərinə çıxış əldə etmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin onun öhdəliklərini qarşılamaq imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdıran qeyri-nəzarət iştirak paylarının müdafiə hüquqlarının xarakteri və dərəcəsi (Məsələn, nəzarət edən təşkilatın öz öhdəliklərini yerinə yetirmədən nəzarətdə olan təşkilatının öhdəliklərini yerinə yetirməsi öhdəliyi və ya nəzarət edilən təşkilatın aktivlərinə çıxış əldə etmək və ya öhdəliklərini qarşılamaq üçün qeyri-nəzarət iştirak paylarının təsdiqi lazımdır).**
- (c) Bu məhdudiyyətlərin tətbiq olunduğu aktiv və öhdəliklərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı balans dəyərləri.**

Təşkilatın konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış təşkilatında olan iştirak payları ilə əlaqədar olan risklərin xarakteri

21. Təşkilat nəzarət edən təşkilatın və ya nəzarət edilən təşkilatların konsolidasiya edilmiş

strukturlaşdırılmış təşkilata, hesabat verən təşkilatın zərərlə qarşılaşacağı hallarda belə (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivlərini almağı və ya maliyyə yardımı göstərməyi tələb edən öhdəliklə bağlı likvidlik razılaşmaları və ya kredit reytingi tətbiqi) maliyyə yardımını tələb edən müqavilə razılaşmasının şərtlərini açıqlamalıdır.

22. Hesabatlıq dövründə nəzarət edən təşkilat və ya onun nəzarət etdiyi təşkilatlardan hər hansı biri müqavilə razılaşma ilə bağlı heç bir öhdəliyi olmadan konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə yardımı və ya hər hansı digər növ dəstək göstərərsə (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivlərini və ya borc alətlərini almaq) o halda aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Nəzarət edən təşkilatın və ya nəzarət edilən təşkilatlarının strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə dəstəyi almaqda yardım etdiyi hallar da daxil olmaqla göstərilən dəstəyin növü və miqdarı; və

(b) Dəstək göstərməyin səbəbləri.

23. Hesabat dövründə nəzarət edən təşkilat və ya onun nəzarət etdiyi təşkilatlar müqavilə razılaşma əsasında tələb olunmadan əvvəlcə konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə və ya digər yardım edərsə və bu adçıkilən təşkilatın strukturlaşdırılmış təşkilata nəzarət etməsi ilə nəticələnsə, o halda təşkilat yardım etmək qərarına gəlməsi zamanı nəzərə alınan amillərin izahını açıqlamalıdır.

24. Təşkilat strukturlaşdırılmış təşkilatın maliyyə dəstəyi alması üçün yardımın göstərilməsi də daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış təşkilata hər hansı maliyyə və digər dəstəyin göstərilməsi ilə bağlı niyyətini açıqlamalıdır.

Nəzarət edən təşkilatın nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən sahiblik iştirak paylarının dəyişməsinin nəticələri

25. Təşkilat nəzarət edilən təşkilat üzərində nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən sahiblik paylarının dəyişməsi ilə bağlı xalis aktiv/kapitaldakı dəyişmələrlə bağlı cədvəl təqdim etməlidir.

Hesabatlıq dövründə nəzarət edilən təşkilat üzərində nəzarətin itirilməsinin nəticələri

26. Təşkilat İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 52-ci maddəsinə əsasən hesablanmış mənfəət və zərərini və aşağıdakıları açıqlamalıdır (əgər varsa):

(a) Bu mənfəət və ya zərərin nəzarətin itirildiyi tarixə olan əvvəllər nəzarət edilən təşkilata aid hissəsi; və

- (b) Gəlir və ya xərcin tanındığı elementdəki mənfəət və ya zərər (ayrıca təqdim edilməmişdirsə).

Konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatlarda iştirak payları (İnvestisiya təşkilatları)

27. İnvestisiya təşkilatı İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartına uyğun olaraq istisna halı konsolidasiyaya tətbiq etməlidir və əvəzində nəzarət edilən təşkilatdakı iştirak payını mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər metodu ilə açıqlamalıdır.

Konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən hər bir təşkilat üçün investisiya təşkilatı aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Nəzarət edilən təşkilatın adı;

(b) Nəzarət edilən təşkilatın baş ofisinin yerləşdiyi yer, hüquqi forması və fəaliyyət göstərdiyi yurisdiksiya; və

(c) İnvestisiya təşkilatının malik olduğu sahiblik iştirak payının nisbəti, əgər fərqlidirsə, səsvermə hüququnun nisbəti.

29. Əgər investisiya təşkilatı digər bir investisiya təşkilatının nəzarət edilən təşkilatıdırsa, nəzarət edən təşkilat həmçinin özünün nəzarət edən investisiya təşkilatı tərəfindən nəzarət edilən investisiyaları üçün 28(a)-(c) maddələrində qeyd edilən açıqlamaları etməlidir. Açıqlama nəzarət edən təşkilatın maliyyə hesabatlarında, və ya nəzarət edilən təşkilatın (və ya təşkilatların) maliyyə hesabatlarında daxil edilməklə verilə bilər.

30. İnvestisiya təşkilatı aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) İcrası məcburi olan razılaşmadan irəli gələn (məsələn, borcalma razılaşmalarından, tənzimləyici tələblərdən və ya müqavilə öhdəliklərindən irəli gələn) və konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatın investisiya təşkilatına nağd pul dividendləri və ya oxşar ödənişlər, və ya investisiya təşkilatı tərəfindən nəzarət edilən təşkilata kredit borclarının ödənilməsi və ya ilkin ödənişlərin edilməsi kimi vəsaitlərin köçürülməsinə əhəmiyyətli məhdudiyyətlər yaradan məhdudiyyətlərin xarakteri və dərəcəsi; və

(b) Konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilata onun maliyyə dəstəyi almasına yardım göstərməyə olan öhdəliklər və niyyətlər də daxil olmaqla konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilata maliyyə dəstəyi göstərməklə bağlı hər hansı öhdəlik və niyyətlər.

31. Hesabatlıq dövründə nəzarət edən təşkilat və ya onun nəzarət etdiyi təşkilatlardan hər hansı biri müqavilə razılaşma ilə bağlı heç bir öhdəliyi olmadan konsolidasiya edilməmiş nəzarət

edilən təşkilata maliyyə yardımı və ya hər hansı digər növ dəstək göstərərsə (məsələn, nəzarət edilən təşkilatın aktivlərini və ya borc alətlərini almaq və ya nəzarət edilən təşkilata maliyyə dəstəyi almaqda yardım etmək), o halda aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilata göstərilən dəstəyin növü və miqdarı; və

(b) Dəstək göstərməyin səbəbləri.

32. İnvestisiya təşkilatı, təşkilatın və ya onun nəzarət etdiyi konsolidasiya edilməmiş təşkilatlarının konsolidasiya edilməmiş, nəzarət edilən, strukturlaşdırılmış təşkilatın zərərle qarşılaşacağı hallarda belə (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivlərini almağı və ya maliyyə yardımı göstərməyi tələb edən öhdəliklə bağlı likvidlik razılaşmaları və ya kredit reytingi tətiyi) maliyyə yardımını tələb edən müqavilə razılaşmanın şərtini açıqlamalıdır.
33. Hesabatlıq dövründə investisiya təşkilatı və ya onun konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatları müqavilə razılaşma əsasında öhdəlik olmadan investisiya təşkilatının nəzarət etmədiyi konsolidasiya edilməmiş, strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə və ya digər yardım edərsə və bu investisiya təşkilatının strukturlaşdırılmış təşkilata nəzarət etməsi ilə nəticələnersə, o halda investisiya təşkilatı təşkilata yardım etmək qərarına gəlməsi zamanı nəzərə alınan amillərin izahını açıqlamalıdır.
34. İnvestisiya təşkilatına nəzarət edən təşkilat özü investisiya təşkilatı deyilsə öz konsolidasiya edilməmiş nəzarət edilən təşkilatlarla bağlı 27-33-cü maddələrdə tələb olunan məlumatları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlamalıdır.

Birgə razılaşmalar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdə iştirak payları

35. Təşkilat öz maliyyə hesabatı istifadəçilərinin aşağıdakıları qiymətləndirməsinə imkan verən məlumatları açıqlamalıdır:

(a) Birgə razılaşmalar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərə birgə nəzarət edilən və ya əhəmiyyətli təsiri olan digər sahibkarlarla münasibətlərin xarakteri və təsirləri də daxil olmaqla birgə razılaşmalar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdəki iştirak paylarının xarakteri, dərəcəsi və maliyyə təsirləri (maddə 36 və 38); və

(b) Birgə təşkilatlar və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərindəki iştirak payları ilə əlaqədar risklərin xarakteri və onlardakı dəyişikliklər (maddə 39).

Təşkilatın birgə razılaşmalarda və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərdəki iştirak paylarının xarakteri, dərəcəsi və maliyyə təsirləri

36. Təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Hesabat verən təşkilata əhəmiyyətli olan hər bir birgə razılaşma və asılı təsərrüfat cəmiyyəti üçün:

(i) Birgə razılaşma və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin adı;

(ii) Təşkilatın birgə razılaşma və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti ilə münasibətlərinin xarakteri (məsələn, birgə razılaşmanın və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin fəaliyyətinin xarakterini təsvir etməklə onların təşkilatın fəaliyyəti üçün strateji olub olmamasını göstərmək);

(iii) Birgə razılaşmanın və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin baş ofisi və hüquqi forması və fəaliyyət göstərdiyi yurisdiksiya; və

(iv) Təşkilatın malik olduğu sahiblik iştirak paylarının və ya iştirak paylarının nisbəti, əgər fərqlidirsə, təşkilatın malik olduğu səsvermə hüquqları (mövcuddursa).

(b) Hesabat verən təşkilat üçün əhəmiyyətli olan hər bir birgə fəaliyyət və asılı təsərrüfat cəmiyyəti üçün:

(i) Birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətindəki investisiyanın kapital metodu və ya ədalətli dəyər metodu ilə ölçülməsi;

(ii) Birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti ilə bağlı maddə TN12 və TN 13-də müəyyənləşdirilən icmal maliyyə məlumatı; və

(iii) Birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti kapital metodundan istifadə edilməklə uçota alınıbsa, bu təşkilatlardakı investisiyanın ədalətli dəyəri (investisiya üçün bazar qiyməti mövcuddursa).

(c) Ayrılıqda təşkilat üçün əhəmiyyətli olmayan birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətlərindəki investisiyalarla bağlı maddə TN16-da müəyyənləşdirilən maliyyə məlumatı:

(i) Ayrılıqda əhəmiyyətli olmayan birgə fəaliyyət üçün ümumi formada; və

(ii) Ayrılıqda əhəmiyyətli olmayan bütün asılı təsərrüfat cəmiyyətləri üçün ümumi formada. Bu ümumiləşdirilmiş məlumat birgə təşkilatlarla bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatdan ayrı açıqlanmalıdır.

37. Investisiya təşkilatı maddə 36(b)–36(c)-də tələb edilən məlumatların açıqlanmasını təmin

etməməlidir.

38. Təşkilat həmçinin aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) İcrası məcburi olan razılaşmadan irəli gələn (məsələn, birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti üzərində birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli təsir ilə bağlı sahibkarlar arasında borcalma razılaşmalarından, tənzimləyici tələblərdən, müqavilə öhdəliklərindən və ya müqavilə razılaşmadan irəli gələn) nəzarət edilən təşkilatın investisiya təşkilatına nağd pul dividendləri və ya oxşar ödənişlər, və ya investisiya təşkilatı tərəfindən nəzarət edilən təşkilata kredit borclarının ödənilməsi və ya ilkin ödənişlərin edilməsi kimi vəsaitlərin köçürülməsinə əhəmiyyətli məhdudiyyətlər yaradan məhdudiyyətlərin xarakteri və dərəcəsi;
- (b) Kapital metodunun tətbiq edildiyi birgə fəaliyyətin və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin maliyyə hesabatları təşkilatın hesabat tarixindən fərqli tarixə və ya dövrədirsə:
- (i) Bu birgə təşkilatın və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin maliyyə hesabatlarının son hesabat tarixləri; və
- (ii) Fərqli tarix və ya dövrdən istifadə səbəbləri.
- (c) Təşkilat kapital metodunu tətbiq edərkən birgə fəaliyyətdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətindəki zərərini tanımağı dayandırarsa, o halda təşkilatın birgə təşkilatda və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətində olan iktildəki payı.

Birgə fəaliyyət və asılı təsərrüfat cəmiyyətlərində iştirak payları ilə bağlı olan risklər

39. Təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Birgə fəaliyyətlərinə aid öhdəliklərin maddə TN17-TN19-da müəyyənləşdirilən digər öhdəliklərdəki məbləğdən ayrı açıqlanması; və
- (b) *Mümkün zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlar, Şerti öhdəliklər və şerti aktivlər* adlı İctimai Sektor üçün 19 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq zərər ehtimalı çox az olmadığı halda təşkilatın birgə fəaliyyətləri və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətləri ilə əlaqədar olan şerti öhdəlikləri (birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti üzərində digər sahibkarlarla birgə nəzarətin və ya əhəmiyyətli təsiri olduğu hallarda yaranan şerti öhdəliklərdəki payı da daxil olmaqla) digər şerti öhdəliklərin ümumi məbləğindən ayrı açıqlamalıdır.

Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda iştirak payları

40. Təşkilat maliyyə hesabatlarının istifadəçilərini aşağıdakıları həyata keçirməyə imkan verən məlumatların açıqlanmasını təmin etməlidir:

(a) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak paylarının xarakterini və dərəcəsini anlamaq (maddə 43-45); və

(b) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payları ilə əlaqədar risklərin xarakteri və onlardakı dəyişiklikləri qiymətləndirmək.

41. Maddə 40(b)-də tələb olunan məlumatlar, təşkilat hesabat tarixində müqavilə razılaşma yolu ilə strukturlaşdırılmış təşkilat ilə heç bir əlaqəsi qalmasa belə, əvvəlki dövrlərdə konsolidasiya edilməmiş (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilata sponsorluq etmək) strukturlaşdırılmış təşkilatlarla əlaqə nəticəsində məruz qaldığı risklərlə bağlı məlumatları da əhatə edir.

42. Maddə 27-33-də tələb edilən açıqlamaları təqdim edən İnvestisiya təşkilatı nəzarət etdiyi konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilat ilə bağlı maddə 40-da tələb olunan açıqlamaları etməkdən azaddır.

İştirak paylarının xarakteri

43. Təşkilat strukturlaşdırılmış təşkilatın xarakteri, məqsədi, ölçüsü və fəaliyyəti, həmçinin strukturlaşdırılmış təşkilatın necə maliyyələşdirilməsi də daxil olmaqla konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatdakı iştirak payları ilə bağlı kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını açıqlamalıdır.

44. Əgər təşkilat konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilata sponsorluq etmişdirsə və beləliklə də maddə 46-da (məsələn, hesabat tarixində təşkilatda iştirak payı yoxdur) tələb olunan məlumatları açıqlamırsa, o halda təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Sponsorluq etdiyi strukturlaşdırılmış təşkilatları necə müəyyən etməsi;

(b) Təqdim edilən gəlirlərin növlərinin təsviri də daxil olmaqla hesabat tarixində bu strukturlaşdırılmış təşkilatlardan əldə edilən gəlirlər; və

(c) Hesabat dövründə strukturlaşdırılmış təşkilata transfer edilmiş bütün aktivlərin balans dəyəri (transfer tarixinə).

45. Təşkilat maddə 44(b) və 44(c)-də göstərilən məlumatları təqdim etməlidir və sponsorluq fəaliyyətini müvafiq kateqoriyalara ayırmalıdır (maddə TN2-TN6-a baxın).

Risklərin mahiyyəti

46. Təşkilat aşağıdakıların icmalını digər format daha müvafiq olmadığı halda, cədvəl formasında açıqlamalıdır:

(a) Təşkilatın konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarının maliyyə hesabatlarında tanınmış aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərləri;

(b) Aktiv və öhdəliklərin tanındığı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın elementləri;

(c) Təşkilatın zərərə maksimum məruz qalmanın necə müəyyənləşdirilməsi də daxil olmaqla konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı zərərə maksimum məruz qalma nəticəsində yaranan zərər məbləği. Əgər təşkilat konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payları ilə əlaqədar maksimum zərərə məruz qalma məbləğini kəmiyyət ifadəsində göstərə bilmirsə, o halda təşkilat fakt və səbəbləri açıqlamalıdır; və

(d) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatdakı iştirak payları ilə əlaqədar aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinin müqayisəsi və təşkilatın bu təşkilatlardan maksimum zərərə məruz qalma məbləği.

47. Hesabatlıq dövründə hesabat verən təşkilat müqavilə razılaşma ilə bağlı heç bir öhdəliyi olmadan iştirak payının olduğu və ya əvvəllər iştirak payı olan konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə yardımı və ya hər hansı digər növ dəstək göstərərsə (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivlərini və ya borc alətlərini almaq) o halda aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə dəstəyi almaqda yardım etdiyi hallar da daxil olmaqla göstərilən dəstəyin növü və miqdarı; və

(b) Dəstək göstərməyin səbəbləri.

48. Təşkilat strukturlaşdırılmış təşkilatın maliyyə dəstəyi alması üçün yardımın göstərilməsi də daxil olmaqla konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilata hər hansı maliyyə və digər dəstəyin göstərilməsi ilə bağlı cari niyyətini açıqlamalıdır. Belə cari niyyətə müqavilə razılaşma əsasında yaranan öhdəlik nəticəsində dəstək göstərmək niyyəti və həmçinin, müqavilə razılaşma ilə hər hansı bir öhdəliyi olmayan hallarda dəstək göstərmək niyyətləri aiddir.

Kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak payları

49. Təşkilat onun maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə digər təşkilatlardakı kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak paylarının xarakteri və dərəcəsini anlamağa imkan verən məlumatları açıqlamalıdır.

50. Bu standartda uyğun məlumatların açıqlanmaması halında təşkilat kəmiyyət ifadəsində

göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak payları ilə əlaqədar aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Sahiblik iştirak payının mövcud olduğu təşkilatın adı; və**
- (b) Onun bu təşkilatda olan sahiblik iştirak payının xarakteri.**

Silinmə məqsədilə əldə edilmiş nəzarət iştirak payları

- 51. Investisiya təşkilatı olmayan təşkilat, nəzarətin yarandığı vaxt, təşkilatın iştirak payını satmaq istəyi olduğu zaman, hesabat tarixində, iştirak payını satmaqla bağlı aktiv niyyəti olduğu zaman nəzarət iştirak payları ilə bağlı məlumatları açıqlamalıdır.**
- 52. Bir sıra hallar ola bilər ki, ictimai sektor təşkilatı digər təşkilat üzərində nəzarət əldə edə bilər lakin bu təşkilat iştirak payının hamısını və ya bir hissəsini yaxın gələcəkdə satmaq üçün aktiv niyyəti ola bilər.
- 53. Hökumətin yurisdiksiyanın iqtisadi rifah üzrə geniş məsuliyyəti olduğundan hökumət təşkilatın, məsələn, maliyyə institutunun uğursuzluğunun qarşısını almaq üçün müdaxilə etməli olur. Bu müdaxilələr hökumətin digər təşkilat üzərində nəzarətə sahib olmasına gətirib çıxara bilər ki, belə hallarda təşkilat üzərində nəzarətin saxlanması hökumətin niyyətində deyil. Əksinə hökumət nəzarət edilən təşkilatda iştirak payını satmaq və ya digər yolla silmək niyyətində ola bilər. Digər təşkilatın silinməsi üçün restrukturizasiyaya ehtiyac olduğu təqdirdə restrukturizasiya bir və ya daha çox il ərzində həyata keçirilə bilər və hökumət prosesin sonunda qalıq aktivi və ya öhdəliklərin bir hissəsini saxlaya bilər. Belə təşkilatların nəzarətin mövcud olduğu hesabat dövrlərində konsolidasiyası konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edə bilər. Uğursuzluğun qarşısını almaq üçün edilən müdaxilələrin nəticəsində nəzarətə sahib olmaq ən çox halda hökumətlər kontekstində baş versə də bu hal fərdi ictimai sektor təşkilatları halında da baş verə bilər.
- 54. İctimai sektor təşkilatı də digər təşkilatda iştirak payının hamısını və ya bir hissəsini satmaq məqsədilə hökumətin siyasət hədəflərini həyata keçirməklə nəzarət iştirak payı əldə edə bilər. Məsələn, hökumət təşkilatını yenidən paylaşdırma məqsədilə digər təşkilatda nəzarət iştirak payı almaq üçün istiqamətləndirə bilər.
- 55. Təşkilat maddə 51-də istinad edilən hər bir nəzarət edilən təşkilat ilə bağlı qeydlərdə aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:**
 - (a) Nəzarət edilən təşkilatın adı və onun əsas fəaliyyətinin təsviri;**
 - (b) İştirak payının alınması üçün əsas və nəzarətin mövcud olduğunu müəyyənləşdirmək üçün nəzərə alınan amillər;**

(c) Nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının, aktivlər, öhdəliklər, gəlir, xərclər və xalis aktivlər/kapital üzrə təsirləri də daxil olmaqla təşkilatın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına konsolidə edilməsi; və

(d) Gözlənilən metod və silinmə vaxtı göstərilməklə silinməyə olan yanaşmanın cari statusu.

56. Maddə 55-də tələb olunan açıqlamalar təşkilat nəzarət etdiyi təşkilatı satana və ya ondakı iştirak payını satmaq niyyətini dayandırana qədər hər hesabat dövrünün sonunda edilməlidir. Təşkilat iştirak payını sildiği dövrdə və ya iştirak payını silmək niyyətini dayandırdığı dövrdə aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Silinmə və ya niyyətdə dəyişiklik olması ilə bağlı fakt; və

(b) Silinmə və ya niyyətin dəyişməsinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri.

57. Bu Standart və ya digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarında tələb olunan digər açıqlamalar maddə 55 və ya 56-a müvafiq olarsa digər açıqlamalara çarpaz istinad göstərilməlidir.

Keçid müddəaları

58. Təşkilatların bu standartda tələb olunan məlumatları 1 yanvar 2017-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabatlıq dövrlərində təmin etmələri təşviq edilir. Bu standartla tələb olunan açıqlamaları vermək təşkilatın bu standartın bütün tələblərinə əməl etməsi və ya İctimai Sektor üçün 34 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, İctimai Sektor üçün 36 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, İctimai Sektor üçün 37 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq etməsi məcburiyyəti yaratmır.

59. Bu standartın açıqlama tələblərinin bu standartın tətbiq edildiyi ilk dövrdən əvvəlki dövrdə başlayan dövr üçün tətbiq edilməsi lazım deyil.

60. Maddə 40-56-da qeyd edilən açıqlama tələblərinin və TN20-TN25-dəki müvafiq tövsiyələrin bu standartın tətbiq edildiyi ilk dövrdən əvvəlki dövrdə başlayan dövr üçün tətbiq edilməsi lazım deyil.

Qüvvəyə minmə tarixi

61. Təşkilat bu standartı 1 yanvar 2017-ci ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrləri əhatə edən illik maliyyə hesabatlarında tətbiq etməlidir. Əvvəlki dövrlərdə tətbiq etmək təqdir

olunur.

62. Təşkilat hesablama metodlu İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları tətbiq etməsi, *İlk dəfə hesablama metodu əsaslı İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarınınin tətbiqi* adlı İctimai Sektor üçün 33 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında müəyyənləşdirildiyi kimi, standartın qüvvəyə minməsindən sonrakı dövrlərdə maliyyə hesabatı məqsədilə bu standart İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarınin qüvvəyə mindiyi tarix və ya ondan sonrakı tarixlərdə başlayan hesabat dövrləri üçün tətbiq edilir.

Tətbiq üzrə tövsiyələr

Bu əlavə İctimai Sektor üçün 35 Nə-li Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartın ayrılmaz tərkib hissəsidir.

TT1. Əlavədə verilən nümunələr nəzəri vəziyyətlərin təsviridir. Nümunələrin bəzi aspektləri faktları nümayiş etdirsə də, bu standartın tətbiqi zamanı digər müvafiq faktlar və vəziyyətlər qiymətləndirilməlidir.

Ümumiləşdirmə (maddə 11)

TT2. Təşkilat, vəziyyətdən asılı olaraq, istifadəçilərin məlumat ehtiyaclarının ödənilməsi üçün hansı detallıqda məlumatların təmin edilməsi, tələblərin hansı aspektlərinin daha çox vurğulanması və məlumatı necə ümumiləşdirmək barəsində qərar verməlidir. Maliyyə hesabatlarını əlavə detallarla ağırlaşdırmaqla əslində maliyyə hesabatı istifadəçilərinə yardım etməmək və həddindən artıq ümumiləşdirmə nəticəsində bəzi məlumatların itirilməsi arasında müvafiq balans tapmalıdır.

TT3. Təşkilat ümumiləşdirmənin açıqlama məqsədinə uyğun olması halında, maddə TN4-ün tələblərinə uyğun olduğu halda və məlumatın itirilməsi ilə nəticələnməyəcəyi halda bu standartda oxşar təşkilatlar üçün tələb olunan açıqlamaları ümumiləşdirə bilər. Təşkilat oxşar təşkilatlardakı iştirak payları ilə bağlı məlumatı necə ümumiləşdirdiyini açıqlamalıdır.

TT4. Təşkilat aşağıdakı təşkilatlar üzrə iştirak paylarını ayrılıqda açıqlamalıdır:

- (a) Nəzarət edilən təşkilatlar;
- (b) Birgə fəaliyyətlər;
- (c) Birgə əməliyyatlar;
- (d) Asılı təsərrüfat cəmiyyətləri; və
- (e) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlar.

TT5. Məlumatları ümumiləşdirməyi müəyyənləşdirən zaman təşkilat ümumiləşdirməyi fikirləşdiyi hər bir təşkilat üçün müxtəlif risk və fayda xarakteristikaları ilə bağlı kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını, həmçinin hər bir təşkilatın hesabat verən təşkilat üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu nəzərə almalıdır. Təşkilat, açıqlamaları maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə bu təşkilatlardakı iştirak payının xarakteristikasını və dərəcəsini aydın şəkildə izah edəcək formada etməlidir.

TT6. Maddə TN4-də təşkilat kateqoriyaları daxilində müəyyənləşdirilmiş ümumiləşdirmə səviyyələri aşağıdakılar ola bilər:

- (a) Fəaliyyətin xarakteri (məsələn, tədqiqat və inkişaf təşkilatı, kredit kartların sekyuritizasiyası təşkilatı)
- (b) Sənaye kateqoriyası.
- (c) Coğrafi yerləşmə (məsələn, ölkə və ya region).

Digər təşkilatlarda iştirak payları

- TT7. Digər təşkilatda iştirak payı müqavilə razılaşma yolu ilə və ya digər bir vasitə ilə hesabat verən təşkilatı digər təşkilatın fəaliyyət nəticələrindən əldə edilən faydaların dəyişkənliyinə məruz qoyan iştirakdır. Digər təşkilatın məqsədi və quruluşunu nəzərə almaq hesabat verən təşkilatın digər təşkilatda iştirak payının olmasını və beləliklə də bu standartda tələb edilən açıqlamaları etməsinə yardım edə bilər. Bu qiymətləndirmə digər təşkilatın yaradacağı risklərin nəzərə alınmasını, həmçinin digər təşkilatın risklərinin hesabat verən təşkilata və ya digər tərəflərə ötürməsinə nəzərə almalıdır.
- TT8. Hesabat verən təşkilat adətən həmin təşkilatın alətlərini saxlamaqla (məsələn, digər təşkilat tərəfindən buraxılmış kapital və ya borc alətləri) və ya dəyişkənliyi absorbsiya etməklə digər təşkilatın fəaliyyət nəticələrindən əldə edilən faydaların dəyişkənliyinə məruz qalır. Məsələn, təsəvvür edək ki, strukturlaşdırılmış təşkilat kredit portfelinə sahibdir. Strukturlaşdırılmış təşkilat özünü kredit üzrə faiz və əsas ödənişlər üzrə defoltdan qorumaq üçün digər təşkilatdan (hesabat verən təşkilat) kredit üzrə defolt mübadiləsi əldə edir. Hesabat verən təşkilat özünü strukturlaşdırılmış təşkilatın fəaliyyət nəticələrindən əldə edilən faydaların dəyişkənliyinə məruz qoyur, çünki, kredit defolt mübadiləsi strukturlaşdırılmış təşkilatın faydalardakı dəyişkənliyi mənfəət dərəcələri formasında absorbsiya edir.
- TT9. Bəzi alətlər riski hesabat verən təşkilatdan digər təşkilata transfer etmək üçün hazırlanmışdır. Belə alətlər digər təşkilat üçün faydaların dəyişkənliyini yaradır, lakin, adətən hesabat verən təşkilatı digər təşkilatın fəaliyyəti nəticəsində əldə edilən faydalardakı dəyişkənliyə məruz qoymur. Məsələn, təsəvvür edin ki, Z adlı təşkilatın (Z adlı təşkilat razılaşmada iştirak edən heç bir təşkilat ilə əlaqədar deyil) kredit riskinə məruz qalmaq istəyən sahibkarlara investisiya imkanları yaratmaq üçün strukturlaşdırılmış təşkilat yaradılmışdır. Strukturlaşdırılmış təşkilat sahibkarlara Z adlı təşkilatın kredit riski ilə əlaqələndirilmiş qiymətli kağızları (kredit əsaslı notlar) buraxmaqla maliyyə vəsaiti əldə edir və vəsaiti risksiz maliyyə aktivləri portfelinə investisiya edir. Strukturlaşdırılmış təşkilat mübadilə tərəfi ilə kredit defolt mübadiləsinə girməklə Z adlı təşkilatın kredit riskinə ekspozisiya əldə edir. Kredit defolt mübadiləsi Z adlı təşkilatın kredit riskini strukturlaşdırılmış təşkilata ötürür əvəzində isə mübadilə tərəfi vasitəsilə müvafiq ödəniş edir. Strukturlaşdırılmış təşkilatın sahibkarı strukturlaşdırılmış təşkilatın aktiv portfelindən həm də kredit defolt mübadiləsindən əldə etdiyi gəlirlər nəticəsində yüksək mənfəət əldə edir. Mübadilə tərəfinin özünü strukturlaşdırılmış təşkilatın fəaliyyətindən asılı olan faydaların dəyişkənliyinə məruz qoyan strukturlaşdırılmış təşkilat ilə hər hansı əlaqəsi

yoxdur, çünki, kredit defolt mübadiləsi strukturlaşdırılmış təşkilatın faydalarının dəyişkənliyini absorbsiya etmədən dəyişkənliyi strukturlaşdırılmış təşkilata ötürür.

Nəzarət edilən təşkilatlar, birgə fəaliyyətlər və asılı təsərrüfat cəmiyyətləri üçün icmal maliyyə məlumatları (maddə 19 və 36)

TT10. Hesabat verən təşkilat üçün əhəmiyyətli olan hər bir təşkilat üçün qeyri-nəzarət iştirak payları üçün təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Qeyri-nəzarət iştirak paylarına ödənilmiş dividendlər və ya oxşar ödənişlər; və
- (b) Maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə qeyri-nəzarət iştirak paylarının iqtisadi təşkilatın fəaliyyəti və nağd pul axınlarına təsirini başa düşmək üçün nəzarət edilən təşkilatın aktivləri, öhdəlikləri, mənfəət və zərəri və nağd pul axınları ilə bağlı icmal maliyyə məlumatı. Bu məlumata həmçinin, cari aktivlər, uzunmüddətli aktivlər, cari öhdəliklər, uzunmüddətli öhdəliklər, gəlir və xərc və ya zərər aiddir.

TT11. Maddə TN10(b)-də tələb olunan icmal maliyyə məlumatları təşkilatlar arası çıxımlar edilməmiş məbləğlər olmalıdır.

TT12. Hesabat verən təşkilat üçün əhəmiyyətli olan hər bir birgə fəaliyyət və asılı təsərrüfat cəmiyyəti üçün aşağıdakılar açıqlanmalıdır:

- (a) Birgə təşkilatdan və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətindən daxil olan dividendlər və ya oxşar ödənişlər; və
- (b) Birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti (maddə TN14 və TN15 ə baxın) haqqında aşağıdakılar da daxil olmaqla lakin bunlarla məhdudlaşmayan maliyyə məlumatlarının icmalı:
 - (i) Cari aktivlər;
 - (ii) Uzunmüddətli aktivlər;
 - (iii) Cari öhdəliklər;
 - (iv) Uzunmüddətli öhdəliklər;
 - (v) Gəlir;
 - (vi) Vergi xərcləri;

Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması

(vii) Dayandırılan əməliyyatlara aid olan aktivləri silinməsi və ya öhdəliklərin ödənilməsindən yaranan vergidən əvvəlki mənfəət və ya zərər; və

(viii) Mənfəət və ya zərər.

TT13. Maddə TN12-də tələb olunan icmal maliyyə məlumatlarına əlavə olaraq təşkilat hesabat verən təşkilat üçün əhəmiyyətli olan birgə fəaliyyət üçün aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır (miqdar ifadəsində):

(a) Maddə TN12(b)(i)-ə daxil olan nağd pul və nağd pul ekvivalentlərinin məbləği;

(b) Maddə TN12(b)(iii)-ə daxil olan cari maliyyə öhdəliklərinin məbləği (ödənilməli olan vergilər və transfertlər, mübadilə əməliyyatları çərçivəsində yaranmış kreditor borclar və mümkün zərərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlar istisna olmaqla);

(c) Maddə TN12(b)(iv)-ə daxil olan uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (ödənilməli olan vergilər və transfertlər, mübadilə əməliyyatları çərçivəsində yaranmış kreditor borclar və mümkün zərərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlar istisna olmaqla);

(d) Köhnəlmə və amortizasiya;

(e) Faiz gəlirləri;

(f) Faiz xərcləri; və

(g) Gəlir vergisi.

TT14. Maddə TN12 və TN13-ə uyğun təqdim edilmiş icmal maliyyə məlumatları birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları əsasında hazırlanmış maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər olmalıdır (bu məbləğlərdə təşkilatın payı deyil). Təşkilat birgə fəaliyyətdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətində olan iştirak payını kapital metodu ilə uçota alırsa, o halda:

(a) Birgə fəaliyyət və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları əsasında hazırlanmış maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər təşkilatın kapital metodundan istifadə etdiyi zaman edilmiş düzəlişləri əks etdirməlidir (məsələn, satın alınma zamanı ədalətli dəyerdə düzəlişlər və müxtəlif uçot siyasətlərindən yaranan fərqlərə düzəlişlər);

(b) Təşkilat icmal maliyyə məlumatlarının birgə fəaliyyətdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinə olan iştirak paylarının balans dəyəri ilə uzlaşmasını təqdim etməlidir.

TT15. Təşkilat maddə TN12 və TN13-də tələb olunan icmal maliyyə məlumatlarını aşağıdakı hallarda birgə təşkilatın və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətinin maliyyə hesabatları əsasında təqdim edə bilər:

- (a) Təşkilat birgə fəaliyyətdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətində olan payını İctimai Sektor üçün 36 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq ədalətli dəyər metodu ilə uçota alırsa; və
- (b) Birgə təşkilat və ya asılı təsərrüfat cəmiyyəti İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları əsasında maliyyə hesabatları hazırlamır və bu əsasda maliyyə hesabatlarının hazırlanması qeyri-praktiki ola bilər və ya əlavə xərcə gətirib çıxarır.

Bu halda təşkilat icmal maliyyə məlumatlarının hazırlanma əsasını açıqlamalıdır.

TT16. Təşkilat ümumilikdə, kapital metodundan istifadə edilməklə uçota alınmış birgə fəaliyyətdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətlərində fərdi qaydada əhəmiyyətli olmayan iştirak paylarının ümumi balans dəyərini açıqlamalıdır. Təşkilat birgə fəaliyyətlərdə və ya asılı təsərrüfat cəmiyyətlərindəki aşağıda verilən elementlər üzrə paylarının ümumi məbləğini ayrı-ayrılıqda açıqlamalıdır:

- (a) Gəlirlər.
- (b) Vergi xərcləri.
- (c) Dayandırılan əməliyyatlara aid olan aktivləri silinməsi və ya öhdəliklərin ödənilməsindən yaranan vergidən əvvəlki mənfəət və ya zərər.
- (d) Mənfəət və ya zərər.

Təşkilat birgə fəaliyyət və asılı təsərrüfat cəmiyyətləri üçün açıqlamaları ayrılıqda edir.

Birgə fəaliyyətlər qarşısındakı öhdəliklər (maddə 39(a))

TT17. Təşkilat birgə fəaliyyətlər qarşısında götürülmüş, lakin hesabat tarixinə iştirak payları ilə əlaqədar tanınmamış ümumi öhdəliklərini açıqlamalıdır (birgə fəaliyyət üzərində birgə nəzarətə malik digər sahibkarlarla birlikdə götürülmüş öhdəliklərdəki payı da daxil olmaqla). Öhdəliklər gələcəkdə nağd pul və digər resursların axınına şərait yaradır.

TT18. Gələcəkdə nağd pul və digər resursların axınına şərait yaradan tanınmamış öhdəliklərə aşağıdakılar aiddir:

- (a) Aşağıdakıların nəticəsində maliyyə vəsaiti və ya resurslarla təmin etmə üzrə tanınmamış öhdəliklər:

Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması

- (i) Birgə fəaliyyətin təsis sənədi və ya satın alınma razılaşmaları (məsələn, təşkilatın müəyyən edilmiş zaman ərzində vəsait təmin etməsi ilə bağlı tələb)
 - (ii) Birgə fəaliyyət tərəfindən həyata keçirilən sərmayə tutumlu layihələr.
 - (iii) Avadanlığın satın alınması, inventar və ya xidmətlərin birgə fəaliyyətdən və ya birgə təşkilat adından alınması ilə bağlı qeyd-şərtsiz alış öhdəlikləri.
 - (iv) Birgə fəaliyyətə kredit və ya digər maliyyə dəstəyi göstərməklə bağlı tanınmamış öhdəliklər.
 - (v) Birgə fəaliyyətə resursların, məsələn, aktiv və ya xidmətlərin verilməsi barəsində tanınmamış öhdəliklər.
 - (vi) Birgə fəaliyyət ilə bağlı imtina edilə bilinməyən digər öhdəliklər.
- (a) Gələcəkdə xüsusi hadisənin baş verməsi və ya verməməsi şəraitində digər tərəfin sahiblik iştirak payının (və ya payın bir hissəsinin) alınması ilə bağlı tanınmamış öhdəliklər.

TT19. Maddə TN17 və TN18-də verilən tələblər və nümunələr Əlaqəli tərəflərlə bağlı açıqlamalar adlı İctimai Sektor üçün 20 №-li Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartının 27-ci maddəsində tələb edilən açıqlamaları nümayiş etdirir.

Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlarda iştirak payları (maddə 40-48)

Strukturlaşdırılmış Təşkilatlar

TT20. Strukturlaşdırılmış təşkilat təşkilata kimin nəzarət etməsinin müəyyənləşdirmək üçün ənənəvi yolların dominant faktor olmaması üçün formalaşdırılan təşkilatdır. İnzibati razılaşmaların və ya qanunvericiliyin təşkilat üzərində kimin nəzarətə malik olmasını müəyyənləşdirmək üçün əsas götürüldüyü təşkilatlarda, məsələn, departamentlər və ya nazirliklər halında, strukturlaşdırılmış təşkilat ona nəzarətin müəyyənləşdirilməsində inzibati razılaşmaların və ya qanunvericiliyin dominant faktor olmaması üçün formalaşdırılan təşkilatdır. Səsvermə hüquqlarının və ya oxşar hüquqların təşkilat üzərində nəzarətin müəyyənləşdirilməsi üçün əsas kimi götürüldüyü hallarda (mənfəət məqsədli təşkilat də ola bilər) strukturlaşdırılmış təşkilat səsvermə hüquqlarının və ya oxşar hüquqların təşkilat üzərində nəzarəti müəyyənləşdirmək üçün dominant faktor olmaması üçün formalaşdırılan təşkilatdır. İctimai sektor təşkilatlarında icrası məcburi olan razılaşmalar tez-tez baş versə də bu müqavilə razılaşmalar təşkilat üzərində kimin nəzarətə malik olmasını müəyyənləşdirmək üçün dominant faktor deyil. Buna görə də təşkilatın müvafiq fəaliyyətini müəyyənləşdirmək üçün müqavilə razılaşmalardan istifadə strukturlaşdırılmış təşkilatın mövcudluğunu göstərə bilər. Konteksdən asılı olaraq strukturlaşdırılmış təşkilat (i) fəaliyyətlərinin əksəriyyəti

əvvəlcədən müəyyənləşdirilən, müvafiq fəaliyyətləri məhdud çərçivədə olan, lakin müqavilə razılaşma əsasında istiqamətləndirilən və ya (ii) səsvermə hüquqlarının yalnız inzibati tapşırıqlara aid olan və müvafiq fəaliyyəti müqavilə razılaşmalar əsasında idarə olunan təşkilat ola bilər.

TT21. Strukturlaşdırılmış təşkilat adətən aşağıdakı xüsusiyyətlərdən hamısına və ya bəzisinə malik olur:

(a) Məhdudlaşdırılan fəaliyyətlər.

(b) Dar və aydın müəyyənləşdirilmiş məqsəd, məsələn, kapital və ya maliyyə vəsaiti mənbəyi təmin etmək və ya strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivləri ilə bağlı risk və mükafatın sahibkarlara ötürülməsi yolu ilə sahibkarlar üçün investisiya imkanlarının yaradılması vasitəsilə tədqiqat və inkişaf fəaliyyətini həyata keçirmək.

(c) Strukturlaşdırılmış təşkilatın subordinasiya maliyyə dəstəyi olmadan öz fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün qeyri-kafi xalis aktiv/kapital.

(d) İncəsənətçilərə kredit və digər risklərin konsentrasiyasını yaradan bir neçə müqavilə ilə əlaqələndirilmiş vasitələrlə maliyyələşdirmə (tranşlar).

TT22. Strukturlaşdırılmış təşkilat hesab edilən təşkilatlara aşağıdakıları nümunə göstərmək olar:

(a) Birgə təşkilat olmayan hökumət və özəl sektorda fəaliyyət göstərən təşkilat arasında müqavilə razılaşma əsasında yaradılan tərəfdaşlıq

(b) Sekyuritizasiya vasitələri.

(c) Aktivlə dəstəklənən maliyyələşdirmə.

(d) Bəzi investisiya fondları.

TT23. Hökumətin digər təşkilata maliyyə vəsaiti ayırması hələ bu təşkilatın strukturlaşdırılmış təşkilat olması demək deyil. Həmçinin, səsvermə hüquqları ilə nəzarət edilən təşkilatın sadəcə üçüncü tərəflərdən maliyyə vəsaiti alması onun hələ strukturlaşdırılmış təşkilat olması anlamına gəlmir.

Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payları ilə əlaqədar risklərin xarakteri (maddə 46–48)

TT24. Maddə 46-48-də tələb edilən məlumatlara əlavə olaraq təşkilat maddə 40(b)-də göstərilən açıqlama hədəflərinə nail olmaq üçün əlavə məlumatları da açıqlamalıdır.

- TT25. Təşkilatın konsolidasiya edilməmiş təşkilatda iştirak payı olduğu zaman onun məruz qaldığı risklərin qiymətləndirilməsi üçün lazımlı ola bilən əlavə məlumatlara aşağıdakılar aid ola bilər:
- (a) Aşağıda verilənlər də daxil olmaqla təşkilatın konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilata maliyyə dəstəyi göstərməsinə (məsələn, strukturlaşdırılmış təşkilatın aktivlərini almağı və ya maliyyə yardımı göstərməyi tələb edən öhdəliklə bağlı likvidlik razılaşmaları və ya kredit reytingi tətbiqi) tələb edən razılaşmanın şərtləri:
 - (i) Hesabat verən təşkilatı zərərə məruz qoya biləcək hadisə və ya halların təsviri.
 - (ii) Öhdəliyi məhdudlaşdıran hər hansı şərtin olub olmaması.
 - (iii) Maliyyə dəstəyi göstərən digər tərəflərin olub olmaması, və olduğu təqdirdə hesabat verən təşkilatın öhdəlikləri digər tərəflərin öhdəlikləri ilə müqayisədə hansı yerdə qərarlaşır.
 - (b) Hesabat dövründə konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payları ilə əlaqədar olan zərər.
 - (c) Hesabat dövründə təşkilatın konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatdan əldə etdiyi gəlirlərin növləri.
 - (d) Təşkilatın konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatın digər tərəflərdən əvvəl itkilərini absorbsiya etməsinin tələb edilməsi, belə zərərin təşkilat üçün maksimum həddi və (uyğundursa) konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatda olan iştirak payları adičəkilən təşkilatın iştirak payından aşağıda qərarlaşan digər tərəflərin zərərdəki payı (yeri) və məbləğləri.
 - (e) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatlardakı iştirak payının ədalətli dəyərində və riskinə təsir edə biləcək likvidlik razılaşmaları, zəmanətlər və ya 3-cü tərəflərlə digər öhdəliklər haqqında məlumat.
 - (f) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatın hesabat dövründə öz fəaliyyətini maliyyələşdirməsində çəkdiyi çətinliklər.
 - (g) Konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış təşkilatın maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq maliyyələşdirmənin formaları (məsələn, qiymətli kağız və ya orta dövrlü notlar) və onları orta çəkili ömrü. Strukturlaşdırılmış təşkilatın qısa müddətli maliyyələşdirmə vasitəsilə maliyyələşdirilən uzunmüddətli aktivləri varsa bu məlumat aktivlərin və maliyyələşdirmələrin ömrünün təhlilini də əhatə edə bilər.

Digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına edilmiş düzəlişlər

***Maliyyə hesabatlarının təqdimatı* adlı İctimai Sektor üçün 1 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı**

Madde 134 və 139 dəyişdirilmiş, və aşağıdakı mətndə maddə 153E əlavə edilmişdir:

134. Uçot siyasətinin xüsusi aspektlərinin açıqlanması barədə qərar qəbul edərkən maliyyə hesabatlarına görə məsul olan şəxslər bu açıqlamaların istifadəçilərə əməliyyatlar, digər hallar və şəraitlərin təşkilatın hesabatda təqdim edilmiş maliyyə vəziyyətinə və maliyyə nəticələrinə təsirinin aydın olması üçün nə dərəcədə yardımçı olacağını nəzərdən keçirməlidir. Konkret uçot siyasətlərinin açıqlanması xüsusən bu siyasətlərin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarında verilmiş alternativlərdən seçildikdə istifadəçilər üçün faydalıdır. Məsələn, təşkilatın investisiya əmlakının qiymətləndirilməsi üçün ədalətli dəyər və ya xərc modelinin tətbiq etməsini göstərmək olar (*İnvestisiya mülkiyyəti* adlı İctimai Sektor üçün 16 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına baxın) sahibkar birgə nəzarət edilən təşkilatdakı iştirak payını mütənasib konsolidasiya və ya kapital metodundan istifadə etməklə tanıyır (Birgə təşkilatlardakı iştirak payları adlı İctimai Sektor üçün 8 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına baxın)
139. 137-ci maddəyə əsasən göstərməli olan bir sıra açıqlamalar həmçinin, digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə də tələb edilir. Nümunə üçün, *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan digər təşkilat üzərində nəzarətin olub-olmamasını necə müəyyənləşdirdiyini açıqlamağı tələb edir. ~~İctimai Sektor üçün 6 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan tələb edir ki, səsli yoxlama qrupundan çoxuna sahib olan və ya nəzarət etdiyi digər təşkilatlarla bərabər potensiala malik olan törəmə təşkilat olmayan bir qurumun payı nəzarət edici pay kimi nəzərə alınmamasını açıqlasın. "İnvestisiya Mülkiyyəti" adlı İctimai Sektor üçün 16 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan əmlakın növünü müəyyən etmək çətin olduqda investisiya mülkiyyətini mülkiyyətçi tərəfindən istifadə olunan daşınmaz əmlakdan və adi kommersiya fəaliyyəti çərçivəsində satış üçün nəzərdə tutulmuş daşınmaz əmlakdan fərqləndirilməsi üçün istifadə edilən meyarların açıqlanmasını tələb edir.~~
- 153E. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları adlı İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı 2015-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir. Düzəliş olunmuş bəndlər 4, 12, 88(n), 95(d), 97, 103, 118, 134, 135 və 139-cu bəndlərdir. İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq edən təşkilat bu əlavə və dəyişiklikləri tətbiq etməlidir.**

Maliyyə alətləri: Açıqlamalar adlı İctimai Sektor üçün 30 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı

Maddə TN6 dəyişdirilmiş və aşağıdakı mətndə maddə 52A əlavə edilmişdir:

TN6. Maddə 38-49-da tələb olunan açıqlamalara maliyyə hesabatlarında ya da maliyyə hesabatlarından çarpaz istinad edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlər çərçivəsində və eyni vaxtda açıq olan digər hesabatlarda, məsələn, menecmentin şərhləri və ya risk hesabatı, öz əksini tapmalıdır. Çarpaz istinadla daxil edilmiş məlumatlar olmadan maliyyə hesabatları tam deyil. Bu kimi çarpaz istinadlar bir sıra qanuni məhdudiyyətlərə məruz qala bilər.

52A. İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, Birgə razılaşmalaradlı İctimai Sektor üçün 37 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması adlı İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, 2015-ci ilin yanvar ayında buraxılmışdır və maddə 3(a) və TN6 dəyişikliklər edilmişdir. İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, İctimai Sektor üçün 37 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq edən zaman təşkilat bu əlavə və dəyişiklikləri tətbiq etməlidir.

Nəticələrin əsası

Nəticələrin əsası Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması adlı İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartını müşayiət edir, lakin onun tərkib hissəsi deyil.

Məqsəd

NƏ1. Nəticələr üçün əsas İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurasının İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartındakı nəticələrinə necə çatdığı barəsində nəzərə alınmış məsələləri ümumiləşdirir. Bu Standart MHBSS tərəfindən buraxılan Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı əsasında hazırlandığından (2011-ci ildə nəşr edilmiş, 31 dekabr 2014 tarixinə olan əlavə və dəyişiklikləri əhatə edir) Nəticə üçün əsas yalnız İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartının əsas tələblərindən yayındığı halları əhatə edir.

İcmal

NƏ2. 2012-ci ildə İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası nəzarət edilən təşkilatlarda, asılı təsərrüfat cəmiyyəti təşkilatlarda və birgə fəaliyyətlərdə iştirak paylarının uçotu ilə bağlı standartların yenilənməsi üçün layihəyə start verdi. 2013-cü ilin oktyabr ayında İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası birlikdə Digər təşkilatlarda iştirak payları adlanan standartın 48-52 İlk Layihələrini nəşr etdi. 52 nömrəli İlk Layihə *Fərdi və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları* adlı İctimai Sektor üçün 6 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə investisiyalar adlı İctimai Sektor üçün 7 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və *Birgə təşkilatlarda iştirak payları* adlı İctimai Sektor üçün 8 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartındakı açıqlama tələblərindəki dəyişikliklərə uyğun olaraq *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartına əsaslanırdı. 2015-ci ilin yanvar ayında İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı da daxil olmaqla 5 yeni İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları nəşr etdi. Bu yeni İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları İctimai Sektor üçün 6 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, İctimai Sektor üçün 7 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və İctimai Sektor üçün 8 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartını əvəz etdi.

Əhəmiyyətli mülahizələr və fərziyyələr (maddə 12 -14)

NƏ3. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qeyd etmişdir ki, *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartının 7-ci maddəsi təşkilatdan digər təşkilatda olan iştirak payının müəyyənləşdirilməsi

üçün istifadə etdiyi əhəmiyyətli mülahizə və fərziyyələri açıqlamağı tələb edir (məsələn, nəzarət, birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli təsir). İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası istifadəçilərin təşkilatın bu mülahizələrə necə çatması haqqında məlumat almaqda maraqlı olması ilə razılaşırsa da da, ictimai sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatdan xüsusi təşkilatlarla bağlı çox sayda mülahizə və fərziyyə tələb oluna bilər və bu mülahizə və fərziyyələrin, bu mülahizə və fərziyyələrə edilmiş dəyişikliklərin açıqlanması əlavə lazımsız detallara gətirib çıxarır. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası həmçinin qeyd etmişdir ki, ictimai sektorda hesabat verən təşkilat ilə bağlı qərarlar digər tərəflərlə, məsələn, qanunvericilik orqanları və ya nəzarət komitələri ilə birlikdə hazırlanan çərçivələrə əsaslanaraq verilə bilər. Təşkilatların nəzarət edilən təşkilat, birgə nəzarət edilən təşkilat və ya əhəmiyyətli təsire məruz qalan təşkilatlar kimi müvafiq kateqoriyalara ayrılması maliyyə hesabatlarında deyil, digər ictimai sənədlərdə qeyd edilə bilər. Buna görə də İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qərara gəlmişdir ki, təşkilat nəzarətin mövcud olması və ya olmaması, birgə nəzarət razılaşmaları və ya əhəmiyyətli təsiri müəyyənləşdirmək üçün istifadə etdiyi metodologiyayı ya maliyyə hesabatlarında ya da digər ictimaiyyət üçün açıq olan sənədə istinad etməklə açıqlamalıdır.

Strukturlaşdırılmış təşkilatın tərfi (maddə 7 və TN20-TN23)

- NƏ4. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası vurğulamışdır ki, *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartında “strukturlaşdırılmış təşkilat” tərfi özəl sektorla müqayisədə ictimai sektorda daha az rast gəlinən və ya daha az əhəmiyyətli olan səsvermə və ya oxşar hüquqlar üzərində fokuslaşır. Lakin, İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası razılaşdı ki, strukturlaşdırılmış təşkilatın tərfində səsvermə və ya oxşar hüquqların qeyd edilməsi müvafiqdir, çünki, səsvermə və oxşar hüquqlar ictimai sektor təşkilatının digər təşkilat üzərində nəzarətə sahib olması üçün əsas yol ola bilər. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qərara gəldi ki, strukturlaşdırılmış təşkilatın tərfini dəyişməklə ənənəvi nəzarət yollarının təşkilatın nəzarət edilməsi barəsində qərar verməsi zamanı əsas amil olmadığı zaman baş verməsi və ictimai sektorda baş verən hallardan daha geniş anlamı ifadə etməsi önə çəkilsin.
- NƏ5. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ictimai sektor təşkilatlarında nəzarətin müəyyənləşdirilməsi üçün inzibati razılaşmaları və qanunvericilik şərtlərini əsas vasitə kimi müəyyən etmişdir. Buna müvafiq olaraq İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası o qərara gəldi ki, “strukturlaşdırılmış” təşkilatın tərfində “oxşar hüquqlar”-a inzibati razılaşmalar və qanunvericilik şərtləri aid edilir. Buna görə də, İlkin Layihə təklif etdi ki, inzibati razılaşmalar və qanunvericilik şərtlərinin təşkilat üzərində nəzarətin müəyyənləşdirilməsi üçün dominant faktor olduğu təşkilatlar strukturlaşdırılmış təşkilat hesab edilməsin. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası nəzərə almışdır ki, strukturlaşdırılmış təşkilatlarla bağlı məlumatların açıqlanması məqsədemüvafiqdir, lakin, bu açıqlamaların faydalı olması üçün onların məhdud təşkilatlar kateqoriyasına fokuslaşması lazımdır (*Digər*

təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartını tətbiq edən təşkilatlarla bağlı MHBSŞ-un niyyətinə uyğun olaraq).

NƏ6. İlk Layihə 52-nin bəzi respondentləri strukturlaşdırılmış təşkilatın tərifinin təşkilatın qanunla təsdiqlənməmiş və qanuna zidd fəaliyyət göstərməsi anlamına gəlməsi ilə bağlı öz narahatlıqlarını bildirmişdilər. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qeyd etmişdir ki, tərifin bu anlama gəlməsi onun niyyəti olmamışdır və strukturlaşdırılmış təşkilatların tərifini yenidən nəzərdən keçirmiş və hər hansı bir dəqiqləşdirməyə ehtiyac olub olmadığını baxmışdır. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qeyd etmişdir ki, tərif strukturlaşdırılmış təşkilatın müvafiq qanun və inzibati razılaşmalara əməl etməməsi ilə bağlı heç bir məqam qeyd edilməmişdir. Hətta tərif kiçik təşkilatlar qrupunun oxşar təşkilatlarının yaradılması üçün istifadə olunan ümumi razılaşmalardan fərqli razılaşmalar əsasında yaradılması imkanı verir.

İnvestisiya təşkilatları (maddə 27 - 34)

NƏ7. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı tərəfindən investisiya təşkilatlarından tələb olunan açıqlamaları nəzərdən keçirmişdir və bu açıqlamaların ictimai sektor kontekstində xüsusilə uyğun olduğu nəticəsinə gəlmişdir. IPSASB qeyd etdi ki, İctimai Sektor üçün 35 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında olan tələblərin nəticəsi olaraq əsas ictimai sektor təşkilatları bu açıqlamaları etməlidirlər.

NƏ8. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası investisiya təşkilatı olmayan, investisiya təşkilatlarını ədalətli dəyər metodu ilə uçota alan nəzarət edən təşkilatın əlavə açıqlamalar etməsinə ehtiyac olub olmamasını nəzərdən keçirmişdir. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qərara gəlmişdir ki, investisiya təşkilatları ilə bağlı tələb olunan açıqlamalar məqsədemüvafiqdir və nəzarət edən təşkilatın investisiya təşkilatlarının yer aldığı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında verilməlidir.

Kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən Sahiblik iştirak payları (maddə 49 və 50)

NƏ9. Asılı təsərrüfat cəmiyyəti təşkilatlar və birgə fəaliyyətlərdəki investisiyalar adlı İctimai Sektor üçün 36 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiq sahəsi "kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilən sahiblik iştirak payları" ilə məhdudlaşır. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası qeyd etmişdir ki, respondentlər bu təklifi dəstəkləmiş, lakin, təşkilatın digər təşkilatlarda olan kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak payları barəsində açıqlama verməsini müvafiq hesab etmişdir. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası bu Standartda kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanmasını tələb etmək qərarına gəlmişdir.

Satış məqsədi ilə əldə edilmiş nəzarət iştirak payları (maddə 50 - 57)

- NƏ10. Bəzi respondentlər təklif etdi ki, ED 52 İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası müvəqqəti nəzarətlə bağlı açıqlamalar tələb etsin (MHBS 5, Satış üçün saxlanılmış uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar, əsasında standart hazırlamaqla və ya bu standarta açıqlamalar əlavə etməklə). İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası bu təklifə baxmış, lakin, anlayışın çox geniş olması əsasında satış məqsədilə saxlanılan, nəzarət edilən bütün investisiya təşkilatları barəsində açıqlamalar tələb etmək ideyasını rədd etmişdir. Buna baxmayaraq, İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası məhdud zaman çərçivəsi üçün saxlanılan nəzarət iştirak payları barəsində açıqlamaların istifadəçilərə maraqlı olacağı ilə razılaşmışdır. Məsələn, İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası istifadəçilərin təşkilatın uğursuzluğunun nəticələrinin qarşısını almaq üçün və ya siyasət hədəflərinə nail olmaq üçün daha sonra bölüşdürüləcək təşkilatların alınmasının qarşısını almaq üçün müdaxilələrlə bağlı məlumat əldə etməkdə maraqlı ola bilərlər. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası razılaşmışdır ki, onun məqsədi iştirak payını silmək üçün həm satın alınma, həm də hesabat tarixində aktiv niyyət olduğu halda nəzarət iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanmasını tələb etməkdir.
- NƏ11. Açıqlanmalı olan məlumatı nəzərə alarkən İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası tələblərin ümumi olmasına qərar vermişdir. IPSASB razılaşmışdır ki, nəzarət iştirak payının əldə edilməsi və ya silinməsi halları çox fərqli ola bilər (məsələn, nəzarət iştirak payı zəmanət vermək üçün əldə edilə bilər). Bundan başqa təşkilatlar bu kimi nəzarət iştirak paylarının əldə edilməsinə şərait yaradan əməliyyat və ya hadisələri açıqlamasını arzulaya bilər və İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası açıqlanan məlumatın növü barəsində lazım olmayan şəraitdə müəyyənləşdirici olmaq istəmədi. Buna görə də İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası istifadəçilərə belə nəzarət iştirak paylarının konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsas elementlərinə konsolidasiyasının təsirini anlamaqda yardım etmək üçün açıqlamalar verilməsini tələb etmişdir.
- NƏ12. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası razılamışdır ki, gözlənilən silinmə metodu hesabat dövründə nəzərdə tutula bilər, lakin digər hesabat dövrünə qədər planlar dəyişə bilər. Həmçinin nəzərə alındı ki, silinmə mərhələlərlə aparıla bilər. Buna görə də İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası “silinməyə yanaşmanın cari statusu” ilə bağlı açıqlama tələb etməyi qərara aldı.
- NƏ13. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası nəzarətin əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş zaman müddətində davam edəcəyi hallardan (məsələn, 1-2 il) açıqlamalara məhdudiyətlərin tətbiq edilməsi hallarını nəzərə aldı. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası hər hansı bir zaman müddəti müəyyənləşdirməmək qərarına gəldi. Şura nəzərə aldı ki, açıqlamaları nəzarət iştirak payları və iştirak payının silinməsi üçün aktiv niyyətin olduğu hallar ilə məhdudlaşdırılması istifadəçiləri detallarla

Digər təşkilatlarda iştirak payları ilə bağlı məlumatların açıqlanması

yormamaq üçün daha informativ açıqlamalara gətirib çıxara bilər.

MHBS 12 ilə müqayisə

Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması adlı İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı əsasən *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartından götürülmüşdür. (2011-ci ildə nəşr edilmişdir, 31 dekabr 2014-cü il tarixə olan əlavə və dəyişikliklər də daxil olmaqla).

Bu standartın buraxılışı zamanı İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası *Maliyyə alətləri standartının ictimai sektora tətbiq edilməsi* adlı 9 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartını nəzər almamışdır. Buna görə də 9 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı və 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartına edilən istinadlar maliyyə alətlərinə aid olan müvafiq İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə əvəz edilmişdir.

İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı və *Digər təşkilatlarda iştirak paylarının açıqlanması* adlı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı arasındakı fərqlər aşağıdakılardır:

- Bəzi hallarda İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartında fərqli terminlərdən istifadə edir. İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında əsas nümunə kimi istifadə edilən “xalis aktivlər/kapital”, “iqtisadi təşkilat”, “nəzarət edən təşkilat”, “nəzarət edilən təşkilat”, “gəlir” misal göstərmək olar. 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartında ekvivalent terminlər “kapital”, “qrup”, “ana şirkət”, “törəmə təşkilat” və “gəlir” dir.
- 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartında verilmiş şərhə əlavə olaraq İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının ictimai sektor təşkilatlarına tətbiqini aydınlaşdırmaq üçün şərh əlavə edilmişdir
- İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında strukturlaşdırılmış təşkilatın tərfi ictimai sektorda nəzarətin əldə oluna biləcəyi bir neçə yolu göstərir.
- İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı investisiya təşkilatına nəzarət edən və özü investisiya təşkilatı olmayan təşkilatın konsolidasiya edilməmiş investisiya təşkilatlarına aid olan məlumatı açıqlamağı tələb edir. 12 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı investisiya təşkilatına nəzarət edən və özü investisiya təşkilatı olmayan təşkilatın belə açıqlama etməsini tələb etmir, çünki, 10 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı nəzarət edən təşkilatın nəzarət edilən investisiya təşkilatlarını konsolidasiya etməyi tələb edir.
- İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı kəmiyyət ifadəsində göstərilə bilinməyən sahiblik payları ilə bağlı məlumatların açıqlanmasını tələb edir. MHBS 12 belə açıqlama tələb etmir.

- İctimai Sektor üçün 38 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı silinmə məqsədi ilə əldə edilmiş və hələ də silinmə üçün saxlanılan təşkilatlardakı iştirak payları ilə bağlı məlumatları açıqlamağı tələb edir. MHBS 12 belə açıqlamalar müəyyən etmir. Lakin, 5 №-li Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartı, Satış üçün saxlanılmış uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar, satış üçün saxlanılmış uzunmüddətli aktivlər barəsində açıqlamaları tələb edir.